

Bedömargruppens bedömningar

Lärosäte Högskolan i Borås	Huvudområde/examen Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 i undervisningsämnet svenska	ID-nr A-2021-02-5049
--------------------------------------	---	--------------------------------

Bedömning av utvalda bedömningsområden

Sammanvägd bedömning av bedömningsområdet Förutsättningar

Bedömning i den tidigare utvärderingen: *Inte tillfredställande*

I den tidigare utvärderingen framgår följande av bedömargruppens yttrande:

"Sammanvägt bedöms bedömningsområdet Förutsättningar vara inte tillfredsställande. Inom utbildningsvetenskaplig kärna (UVK) står personalens professionsrelaterade och vetenskapliga kompetens i proportion till utbildningens volym. Lärosätet arbetar även aktivt med högskolepedagogisk fortbildning. Det finns vissa problem med att rekrytera lärare till lärarutbildningen, vilket bland annat beror på att det vid lärosätet saknas forskarutbildning inom det utbildningsvetenskapliga området. Det finns dock långt gångna planer på att starta en forskarskola i pedagogik för att säkra kompetensförsörjningen och stärka den egna forskarmiljön. Men för inriktningen svenska är antalet lärare och deras sammantagna vetenskapliga kompetens inte är adekvat och inte heller tillräcklig i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort sikt. I dagsläget är antalet disputerad personal med svenskämnesdidaktisk kompetens i minsta laget. Bedömargruppen anser dock att det är sannolikt att kompetensen kommer att finnas på lång sikt och rekommenderar lärosätet att fullfölja och utveckla det arbete som pågår när det gäller personalförsörjning. Den professionsrelaterade och pedagogiska kompetensen adekvat och står i proportion till utbildningen på både kort och lång sikt. Utbildningsmiljön är inte tillfredställande till följd av brister i den vetenskapliga miljön när det gäller ämnesdidaktisk forskning. Inom UVK är m erparten av de undervisande lärarna är aktiva inom olika utbildningsvetenskapliga forskningsprojekt och samarbeten. Lärosätet jobbar också aktivt med att synliggöra det vetenskapliga perspektivet och vetenskapliga förhållningssättet i lärarutbildningen. Studenterna får därmed rika möjligheter att se och själva utveckla sin förmåga att förhålla sig till sambandet mellan forskning och utbildning. För inriktningen svenska erbjuder lärosätet en professionsinriktad miljö, men den vetenskapliga miljön brister när det gäller svenskämnesdidaktisk forskning. Bedömargruppen rekommenderar lärosätet att intensifiera och fullfölja de tänka utvecklingsplanerna för att stärka forskningsmiljön."

Uppföljning av bedömningsområdet Förutsättningar

Bedömning i uppföljningen: *Tillfredsställande*

Lärosätets analys av orsakerna till den ifrågasatta kvaliteten bedöms som tillfredställande och de åtgärder som redovisas i åtgärdsredovisningen bedöms som rimliga och ändamålsenliga.

Sammantaget anser bedömarna att de vidtagna åtgärderna ger tillräckliga förutsättningar för att

lärosätet ska kunna säkra hög kvalitet i utbildningen.

Sammanvägd bedömning av bedömningsområdet Utformning, genomförande och resultat
Bedömning i den tidigare utvärderingen: *Inte tillfredsställande*

I den tidigare utvärderingen framgår följande av bedömargruppens yttrande:

"Sammanvägt bedöms bedömningsområdet Utformning, genomförande och resultat vara inte tillfredsställande.

Målet om ämneskunskaper för yrkesutövningen, inbegripet aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete uppfylls inte. Det finns centrala områden i svenskämnet språkvetenskapliga del som inte tas upp i utbildningen, bland annat språkhistoria och grannspråk. Lärosätet säkerställer därför inte att studenterna kan utveckla både ämnesdjup och bredd.

Målet om vetenskapsteori och forskningsmetoder samt relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet uppfylls. Lärosätet arbetar aktivt med att ge studenterna möjlighet att utveckla och visa kunskap om kvalitativa och kvantitativa metoder, i nära samspel med de vetenskapsteoretiska moment som ingår i UVK. Det sistnämnda gäller även för det huvudsakliga arbetet med relationen mellan beprövad erfarenhet och vetenskaplig grund. Lärosätet är medvetna om behovet av att stärka handledningen inom kvantitativa forskningsmetoder, vilket också visar att lärosätet har ytterligare ambitioner inom området. Bedömargruppens rekommendation är att fortsätta utveckla handledarkompetensen och bredda det ämnesanknutna teori- och metodfältet ytterligare. Sammantaget finns det således en vetenskaplig progression genom lärarutbildningen för att stödja studenternas utveckling av kunskap om vetenskapsteori, kvalitativa och kvantitativa metoder, forskningsetik och relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt dessa faktorer betydelse för en lärares yrkesutövning.

Målet om att kritiskt och självständigt tillvarata och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat uppfylls. Bedömargruppen gör bedömningen att lärosätet jobbar aktivt med målet genom att länka samman UVK, VFU och ämnesdidaktik i olika lärprocesser, och genom att använda många olika examinationsuppgifter. Lärosätet har därmed arbetat fram en modell för att säkerställa studenternas kunskaper inom det komplexa samspelet mellan erfarenhet och forskning. Arbetet genomförs i en process av kunskapsprogression. Lärosätet har en tydlig ambition om att successivt utveckla studenternas förmåga att göra egna analyser av de ovanstående sambanden och redogöra för deras betydelse i praktiken.

Målet om att tillämpa didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik uppfylls inom UVK men säkerställs inte för inriktningen svenska. Lärosätets sammanlänkning mellan högskoleförlagda kurser och verksamhetsförlagda kurser stärker kopplingen dem emellan och därigenom mellan didaktisk teori och tillämpad praktik. Kopplingen mellan VFU-kurser, UVK och ämnesdidaktiska kurser är mycket medveten. Lärosätet har inlett ett arbete för att omarbete lärandemålen eftersom de uppfattas som otydliga. Bedömargruppen ser positivt på detta arbete då formuleringarna behöver konkretiseras. Det förekommer i utvärderingsmaterialet ett flertal exempel som visar att det didaktiska perspektivet genomgående finns med i ämnesstudierna vad gäller litteraturvetenskap – litteraturdidaktik, och att samspelet mellan ämneskunskaper och didaktik där belyses och problematiseras i ett metaperspektiv. Genom utbildningens utformning och genomförande samt varierade examinationsformer, inklusive seminarieformen, får studenterna goda förutsättningar för att uppnå måluppfyllelse när det gäller litteraturdidaktik. Utbildningen visar en tydlig slagsida åt det litteraturdidaktik och brister när det gäller språkdidaktik. Lärosätet rekommenderas att ytterligare stärka studenternas möjligheter få omsätta och utvärdera teoretiska kunskaper i språkdidaktik. Bedömargruppen anser sammantaget att utbildningen i sin helhet möjliggör måluppfyllelse men att

den inte säkerställs när det gäller språkdidaktiken.

Målet om att utveckla undervisningen och den pedagogiska verksamheten i syfte att stimulera varje elevs lärande uppfylls. UVK och VFU integreras och det finns en tydlig idé om progressionen som genomsyrar kursstrukturen, och studenternas förmåga säkerställs med olika examinationer. Den didaktiska processen omfattar exempelvis föreläsningar om kön, etnicitet, klass och intersektionalitet, vilka knyts samman med seminarier och inlämningsuppgifter för att öka medvetenheten om centrala faktorer i en inkluderande undervisning. Det framgår samtidigt att man på lärosätet är medvetna om behoven av ett fortsatt utvecklingsarbete. I underlaget finns flera exempel på lokalt formulerade kursmål som ligger i linje med uppfyllelsen av målet liksom en rad övningar och examinationsuppgifter i samma spår. Det ger därmed ett gediget intryck, enligt bedömargruppen. Målet om bedömningar utifrån relevanta aspekter samt hållbar utveckling uppfylls. Lärosätet arbetar aktivt med att mänskliga rättigheter och hållbar utveckling får genomslag i kursplaner och kursinnehåll.

Bedömargruppen kan sammanfattningsvis konstatera att jämställdhetsperspektivet är synnerligen beaktat, kommunicerat och förankrat i utbildningens innehåll, utformning och genomförande. Det finns vid lärosätet en stark medvetenhet och en genomtänkt struktur i UVK-kursernas sätt att arbeta med jämställdhetsperspektivet. En väl genomtänkt kunskapsprogression inom området finns inbyggd i kursstrukturen, vilket visas i ökade krav på studenterna när det gäller analys och didaktiska val. Lärosätet ger flera goda exempel på jämställdhetsperspektivet från litteraturdelen av ämnet och från litteraturredidaktikens område. I flera av litteraturkurserna ska studenterna inkludera kön- och genusproblematik i uppgifter som går ut på att läsa, analysera och på ett utökat sätt förstå litteraturen och samhället, och jämställdhetsperspektivet ingår även i moment som tar upp pojk- och flickböcker, ungdomsböcker och läsarens roll i en genusskapande process. Bedömargruppen menar även att jämställdhetstematik är ett centralt område inom språkvetenskap och –didaktik. Lärosätet rekommenderas därför att även i språkkurserna mer uttalat lyfter in detta perspektiv i undervisningen. Bedömargruppen anser att det systematiska kvalitetsarbetet motsvarar formuleringarna i bedömningsgrunden. Man följer regelbundet upp utbildningen och återkopplar resultatet till relevanta intressenter, samt sätter kontinuerligt in uppföljande åtgärder. Det finns riktlinjer för löpande utvärderingar av kurser och program, och detta arbete utförs kontinuerligt och regelbundet. I den uppföljande processen ingår ett beredningsarbete med reglerade krav på att förankra och kvalitetssäkra resurser. Lärosätet arbetar också enligt bedömargruppen aktivt med att förebygga avhopp från utbildningen."

Uppföljning av bedömningsområdet Utformning, genomförande och resultat

Bedömning i uppföljningen: *Tillfredsställande*

Lärosätets analys av orsakerna till den ifrågasatta kvaliteten bedöms som tillfredsställande och de åtgärder som redovisas i åtgärdsredovisningen bedöms som rimliga och ändamålsenliga.

Sammantaget anser bedömarna att de vidtagna åtgärderna ger tillräckliga förutsättningar för att lärosätet ska kunna säkra hög kvalitet i utbildningen.

Bilaga 2

Lärosätets åtgärdsredovisning

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar på grundnivå och avancerad nivå

Uppföljning av utbildning på grundnivå och avancerad nivå - åtgärdsredovisning

Lärosäte: Högskolan i Borås

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 i
undervisningsämnet: svenska

Mallen för åtgärdsredovisning ska användas av lärosäten vars utbildningars kvalitet har blivit ifrågasatt i UKÄ:s utbildningsutvärdering. Mallen består av de bedömningsområden som ingår i en utbildningsutvärdering:

- **Förutsättningar**
- **Utformning, genomförande och resultat**
- **Studentperspektiv**
- **Arbetsliv och samverkan**

Mallen ska användas för de bedömningsområden som erhållit omdömet Inte tillfredsställande. Vilket eller vilka bedömningsområden som inte bedömts som tillfredsställande framgår av UKÄ:s beslut och bedömgargruppens yttrande (se det samlade omdömet för examenstillståndet som inleder yttrandet). För de bedömningsområden som bedömts som tillfredsställande ska inte någon redovisning göras.

Processen för uppföljning finns beskriven i dokumentet *Vägledning för uppföljning av utbildningar med ifrågasatt kvalitet* (UKÄ 2018). För information om de bedömningsområden som ingår i utbildningsutvärdering, se *Vägledning för utbildningsutvärdering på grundnivå och avancerad nivå* (UKÄ 2016, reviderad 2018). Ytterligare instruktioner följer nedan:

- Åtgärdsredovisningen indelas i enlighet med rubrikerna som framgår i mallen nedan. Eventuella underrubriker kan lärosätet fritt besluta om. Eftersom redovisningen endast ska omfatta de bedömningsområden som bedömts som Inte tillfredsställande kan rubrikerna för de Tillfredsställande bedömningsområdena tas bort.
- Varje bedömningsområde består av bedömningsgrunder och i vissa fall även mål. Lärosätet ombeds att endast fokusera på den bedömningsgrund/mål eller del av bedömningsgrund/mål som bedömts ha brister. Yttrandets olika delar, utbildningsvetenskaplig kärna och ämnes- och ämnesdidaktiska studier, är ett stöd i detta arbete. Lärosätet ombeds att först redovisa sin **analys** av bristerna och sedan en **redogörelse av de åtgärder** som genomförts i relation till bristerna. Eventuella bedömningsgrunder/mål eller delar av bedömningsgrunder/mål som inte bedömts ha brister behöver inte redogöras för.
- De åtgärder som redovisas i åtgärdsredovisningen ska vara genomförda och ska beskrivas så att de kan relateras till utbildningens tidigare uppläggning.

- Åtgärdsredovisningen ska kunna stå för sig själv, det vill säga den ska inte inkludera länkar. Nya eller reviderade kursplaner och utbildningsplaner laddas upp i UKÄ Direkt. Alla källor ska vara tillgängliga för bedömargruppen vid förfrågan.
- Om åtgärdsredovisningen relaterar till åtgärder som gäller lärar- eller handledarresurser ska tabell över personal fyllas i som bilaga till åtgärdsredovisningen. Tabellen omfattar i så fall all personal på utbildningen, men det ska framgå vilka ändringar som skett sedan utvärderingen genomfördes.
- Redovisningen för bedömningsområdet Utformning, genomförande och resultat ska inte överstiga 16 000 tecken (med blanksteg), exklusive mallens rubrik och inledande text. För övriga bedömningsområden gäller max 8 000 tecken (med blanksteg) per bedömningsområde, exklusive mallens rubrik och inledande text. Mallens formgivning och marginaler ska inte ändras.
- Åtgärdsredovisningen och eventuella bilagor laddas upp och registreras i UKÄ Direkt senast 2021-02-18. Se Användarmanual för UKÄ Direkt.

Bedömningsområde: Förutsättningar

Redovisa analys av bristerna i utbildningen i relation till bedömningsområdet och redovisa åtgärder vidtagna för att avhjälpa bristerna. Analysera och redogör endast för åtgärder som relaterar till relevanta bedömningsgrunder eller delar av bedömningsgrunder. Tydliggör vad som är nytt i relation till tidigare självvärdering och vilka konkreta förändringar som har genomförts. Relatera till ifylld och bilagd tabell över personal om relevant.

Bedömningsområdet Förutsättningar innehåller följande bedömningsgrunder:

Personal: Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga, professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Utbildningsmiljö: Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Analys

UKÄ:s bedömargrupp slog i sitt yttrande fast att antalet lärare och deras sammantagna vetenskapliga kompetens inte var adekvat och på kort sikt inte heller tillräcklig i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande. Man bedömde utifrån det samlade underlaget att det fanns brister i den ämnesdidaktiska forskningskompetensen, framförallt inom språkvetenskap och språkdidaktik; ingen disputerad språkvetare ingick i den då aktuella lärartabellen och endast en lärare var disputerad inom litteraturvetenskapens område. Utöver detta bedömdes den person som är disputerad inom svenskämnets didaktik främst vara utbildningssociologiskt inriktad. Bedömargruppen menade att det var sannolikt att den efterfrågade kompetensen skulle komma att finnas på lång sikt och rekommenderade lärosätet att fullfölja och utveckla det arbete som pågick när det gällde personalförsörjning.

Vidare gjordes bedömningen att det visserligen fanns viss svenskämnesdidaktisk forskning som studenterna fick ta del av, men att den ämnesspecifika miljön vid lärosätet var otillräcklig. Man noterade samtidigt att lärosätet arbetar med att stärka forskningsmiljön för ämnesdidaktik och såg positivt på de planerade åtgärderna.

Den av bedömargruppen identifierade sårbarheten i lärarkompetensen och därmed också i den ämnesspecifika miljön hade efter pensionsavgång uppmärksammats även av Högskolan i Borås. På grund av den nationella brist som råder på språkvetare med relevans för lärarutbildning hade tidigare rekryteringsambitioner inte lyckats. Redan då självvärderingen skrevs hade dock ytterligare och förstärkt rekryteringsarbete, innebärande anställning av en lektor i språkvetenskap påbörjats. Efter bedömargruppens utlåtande har fortsatta åtgärder vidtagits (se avsnittet *Åtgärder*).

Förtydliganden

Bedömargruppen bedömde att den lärare som är disputerad inom svenskämnet didaktik, det vill säga Anita Norlund, numera snarare har en utbildningssociologisk inriktning. Högskolan i Borås vill förtydliga att detta inte innebär en motsättning utan att Norlund ofta förlägger sina svenskämnesdidaktiska studier inom en utbildningssociologisk ram. Bland annat en nyligen internationellt publicerad artikel bekräftar detta faktum¹. Bland Norlunds övriga meriter finns ett flertal med svenskämnesdidaktisk inriktning. Bland annat har hon publicerat fyra artiklar om debattdidaktik i (svensk-) klassrummet, den senaste från 2016. Norlund har dessutom varit opponent respektive betygsnämnsledamot i samband med svenskämnesdidaktiska disputationer, haft återkommande uppdrag som granskare för Universitetskanslersämbetet i samband med ansökan om examensrättigheter, främst i svenska och svenska som andraspråk, och fungerat som granskare av två (gymnasie-)moduler i svenskämnet inom området *Kritisk läsning och analys* för Skolverket (våren 2016). Norlund har också meriter som stärker det av bedömargruppen identifierade behovet av språkvetenskaplig kompetens. Dessa är främst i form av publikationer baserade på begrepp från systemisk-funktionell lingvistik (SFL)². Därutöver bidrar Norlunds kritiskt-didaktiska förhållningssätt och teoribas med viktiga perspektiv i relation till jämställdhet i språkkurserna.

Åtgärder

Personal

Sedan självvärderingen skrevs har flera åtgärder vidtagits för att stärka den sammantagna vetenskapliga kompetensen. Dessa åtgärder framgår delvis av den bifogade lärartabellen, men kommenteras även här.

En viktig åtgärd handlar om nyrekryteringar, båda med den efterfrågade språkvetenskapliga kompetensen. Den ena rekryteringen gäller Peter Andersson Lilja, docent i svenska med inriktning mot språkvetenskap. Andersson Liljas forskningsbakgrund är i första hand språkhistorisk vilket svarar mot den kompetens som pekats ut som bristfällig i relation till kunskapsmål 1 (se nedan). Han samarbetar med relevanta forskargrupper vid Göteborgs universitet (GU), Institutionen för svenska språket (främst *Grammatikgruppen* men även forskningsgruppen *Text och kontext*). I relation till grammatikgruppen har han under senare år studerat utvecklingen av grammatiska konstruktioner och anslutit sig till centrala idéer inom kognitiv grammatik och språkbruksbaserad konstruktionssgrammatik (se bland annat Andersson & Blensenius, 2018). I nära anslutning till detta studerar han i ett pågående projekt tillsammans med Julia Prentice vid institutet för andraspråksforskning (GU) högstadielärares och lärares uppfattning om, och faktiska svårigheter, i inlärningen av genretypiska konstruktioner bland annat i förklarande och argumenterande texter.

¹ Norlund, A. (2019). Fiction reading in a practice where L1 and L2 learners are taught together. *Pedagogy, Culture & Society*, 11(2), 1-18. DOI: 10.1080/14681366.2019.1631208

² Norlund, A. (2020) Suggestopedi som språkdidaktiskt verktyg i vuxenutbildning - en kritisk textanalys. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 25(2-3), 7-25.

Levinsson, M. & Norlund, A. (2018). En samtida diskurs om hjärnans betydelse för undervisning och lärande: Kritisk analys av artiklar i lärarfackliga tidskrifter. *Utbildning & Lärande*, 12(1), 7-25.

Norlund, A. (2014). Läroboksbilden som utmaning i svenskämnet debattundervisning. I Ann Boglind, Per Holmgren & Anna Nordenstam (Red). *Mötesplatser*. Lund: Studentlitteratur, 155-177.

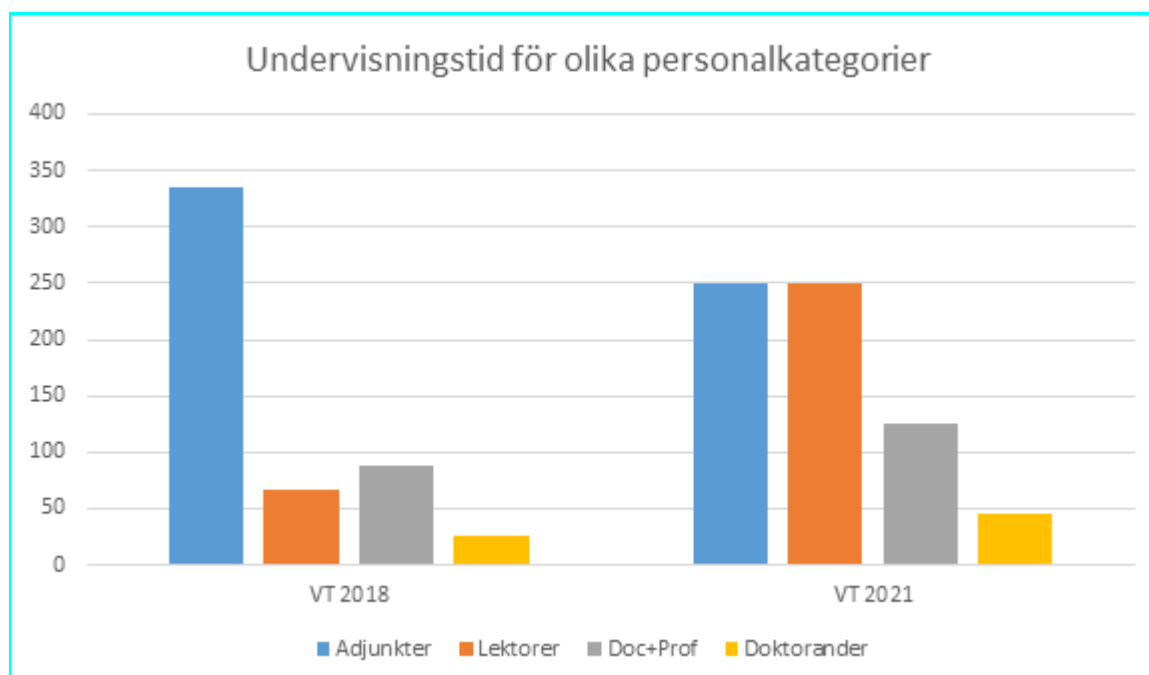
Projektet ansluter till området andraspråksinläring och har en didaktisk relevans då lärare och elever på högstadiet deltar i olika experiment. I ett annat projekt uppmärksammas utvecklingen av barns narrativa förmågor och relationen mellan explicit och implicit undervisning i förskolemiljöer. I tidigare projekt har Andersson Lilja studerat elevers skrivande i digitala miljöer (bland annat Andersson & Hashemi, 2016)³. Andersson Lilja bidrar med sin kompetens främst i den undervisning som behandlar språkhistoria och grammatik. Han har tillsammans med Norlund medverkat i kursutvecklingen av den termin som domineras av språkvetenskap, och de står därmed som garant för innehållets vetenskapliga kvalitet som docent respektive professor.

Den andra rekryteringen rör Lisa Loenheim, disputerad i nordiska språk och lektor i svenska språket. Loenheims avhandling handlar om hur två elevgrupper, det vill säga enspråkiga gymnasieelever (med svenska som förstaspråk) respektive flerspråkiga, tolkar olika slag av sammansatta ord. Loenheim är kursansvarig för den första, mer språkvetenskapligt inriktade, svenskursen och har ett flertal inslag i densamma. Loenheims lärarbakgrund och intresse för didaktiska frågor i relation till social rättvisa adderar en önskvärd profil till utbildningsmiljön.

Utöver att nyrekryteringar har skett utnyttjas nu i större utsträckning befintlig personal med den efterfrågade kompetensen. Catrine Brödje, som är disputerad i litteraturvetenskap och anställd som lektor i svenska med didaktisk inriktning har en högre andel undervisning i programmet, främst i den mer litteraturvetenskapligt orienterade andra inriktningsterminen. Anita Norlund, som är professor i pedagogiskt arbete samt disputerad i svenskämnets didaktik har likaså ett ökat antal timmar i den första mer språkvetenskapligt präglade inriktningsterminen. Utöver det bidrar nu lärare som inte tidigare har varit involverade i svenskämnesutbildningen med sin kompetens. Hit hör Jenny Uddling, lektor i svenska som andraspråk och disputerad i språkdidaktik. Uddlings tidigare och pågående studier av textsamtal utgör en kompetens som nu utnyttjas i svenskurserna. Uddling är även postdoktor på Linnéuniversitetet i forskningsmiljön "Utbildning av förändring" på Institutionen för pedagogik och lärande och där aktiv i forskningsgruppen Educational linguistics. Josefina Eliaso Magnusson, fil dr i tvåspråkighet, disputerade i november 2020 med en avhandling som belyser sambandet mellan språk, samhälle och identitetskonstruktion bland unga vuxna med flerspråkig bakgrund i olika socio-geografiska kontexter. Denna kompetens tas nu tillvara i undervisningen när det gäller språksociologiska aspekter av svenskämnet. Uddling och Elisao Magnusson bidrar med viktiga kompetenser som pekar mot ett svenskämne, som nu och i framtiden måste hantera flerspråkigt komplexa elevgrupper. Samtlig nämnd personal har en tillsvidareanställning vid Högskolan i Borås.

Därutöver har, med specifikt avseende på termin två som var den termin som främst möttes av kritik i UKÄ:s granskning, undervisningstid omfördelats från adjunkter till forskarkompetent personal. Nedanstående tabell visar personalfördelningen i den mer språkvetenskapligt inriktade termin två vårterminen 2018, då självvärderingen skrevs, jämfört med vårterminen 2021.

³ Se också: Prentice, J. & Andersson Lilja, P. Perceived difficulties in the L2-learning of genre typical constructions. Submitted for paper presentation. International Conference on Constructon Grammar. Antwerpen.
Andersson, P & Blensenius, K. (2018) "Mismatch(es) in the [gå och V 'walk/go' and V] construction in Swedish". *Constructions and Frames* 10(2.), 147–177.

Högskolan i Borås har med ovanstående redogörelse visat hur man har bemött bedömargruppens kritik om brister i den ämnesdidaktiska forskningskompetensen, framförallt inom språkvetenskap och språkdidaktik.

Utbildningsmiljö

Även när det gäller bedömningen av den miljö som studenter och deras lärare rör sig i har åtgärder vidtagits. Både på lärosätetsnivå och på akademnivå pågår arbetet med att stärka och långsiktigt säkra finansieringen av forskningsmiljön inom pedagogiskt arbete.

Ett viktigt bidrag till den aktuella miljön är forskargruppen *Justice, Education & Didactics* (JEDi, tidigare RCIW) som leds av professor Anita Norlund. Forskargruppens ämnesdidaktiska profil har förstärkts sedan självvärderingen skrevs och svenskämnesdidaktiken har getts en betydande plats i denna förstärkning. Gruppens seminarier har en variation av innehåll. Bland annat behandlas deltagarnas artikelmanus, till exempel har under senare tid ett manus om elever i årskurs nio som resonerar om litteratursamtal⁴ avhandlats liksom ett manus (under review) som bygger på SFL-analys av undervisning och där fenomen som "lexicogrammatical resources" är centrala.

Ytterligare ett exempel på det ökade svenskämnesdidaktiska innehållet under JEDi:s senaste seminarier är gemensamt abstractskrivande inför konferenser. Den mest aktuella är *SMDI (Svenska med didaktisk inriktning)*-konferensen i november 2020 på vilken tre medarbetare presenterade sin forskning. En av dessa presentationer hade ett litteraturredidaktiskt fokus, en ett svenska som

⁴ Hesslow, Eva (2019). "Då får man typ en annan bild ibland som hjälper en." Elever i årskurs nio resonerar om litteratursamtal. *Utbildning och lärande*. 13(1), 71-87

andraspråksfokus och en tredje hade fokus på svensklärarens fortbildning. JEDi har därtill sedan en tid tillbaks ansvar för att engagera ämnesdidaktiskt orienterade forskare till de två pedagogiska sektionernas gemensamma högre seminarium vid Högskolan i Borås⁵.

Också forskarsgruppens språkvetenskapliga profil har förstärkts under de senaste två, tre åren. Bland annat görs återkommande gemensamma analyser utifrån ett relativt nyskapat specifikt analysverktyg som bygger på kritisk diskursanalys och begrepp från SFL. Exempelvis har filmklipp från *Utbildningsradion* och artiklar från fackföreningstidskrifter analyserats och slutsatser har dragits om vilka budskap som via språkliga resurser där förmedlas till lärare och lärarstudenter.

Sedan självvärderingen skrevs har såväl forskargruppen som utbildningsmiljön fått ett tillskott av två doktorander. Per Ahlström, som är doktorand i litteraturvetenskap vid Göteborgs universitet skriver på ett avhandlingsarbete som handlar om 00-talets skönlitterära dystopier och undervisar i den litteraturvetenskapligt inriktade terminen i ämneslärarutbildningens svenskkurser. Ahlström beräknas disputeras 2021. Maria Helming Gustavsson är nyantagen doktorand i ämnesdidaktik vid forskarskolan CUL vid Göteborgs universitet med ett avhandlingsprojekt som handlar om litteracitetspraktiker och litteracitetshandlingar i grundskolans senare del. Helming Gustavsson undervisar i svenskkurserna från och med våren 2021. Hennes forskning är en viktig komponent för utbildningsmiljön kommande år. Nyrekteringar av disputerade forskare som Loenheim, Andersson Lilja och Uddling bidrar också till utbildningsmiljön med efterfrågade profiler med inriktning mot språkdidaktik, språkutveckling och diakron grammatik.

Därutöver har Högskolan i Borås lyst ut en professorstjänst i språkdidaktik. Tjänsten kommer att tillsättas under året och innehavaren planeras att leda en forskargrupp som blir ytterligare en viktig pusselbit i ambitionen att bygga en stark och tvärvetenskaplig språkdidaktisk miljö vid lärosätet. Gruppens syfte är att fånga berörda forskares intressen inom språkdidaktik och dessutom skapa nationella och internationella samarbeten. Den språkvetenskapliga och svenskdidaktiska miljön bör vid årsskiftet bestå av två professorer, två docenter samt ett antal lektorer och adjunkter.

Samarbetet med Sektionen för biblioteks- och informationsvetenskap har förstärkts i och med magisterprogrammet i litteraturvetenskap. Detta samarbete har exempelvis inneburit att ämneslärarstudenter har inbjudits att närvara vid en föreläsning med professor Anders Ohlsson, Lunds universitet, med fokus på *shared reading*. Liknande inslag återkommer kontinuerligt i magisterprogrammet och samarbetet kommer att systematiseras för att på så vis bredda och fördjupa utbildningsmiljön även på lång sikt.

År 2019 inrättades ämnesgrupper och ämnesgruppen i svenskämnet fungerar som en direkt länk mellan forskning och undervisning. I gruppen ingår personal som undervisar i svenska inom alla sektionens lärarprogram. Där diskuteras exempelvis nyutkommen kurslitteratur och vetenskapliga artiklar som behandlar svenskämnet och svenskämnesdidaktik samt om/hur dessa kan vara relevanta i de olika programmen samt, i förlängningen, komma studenterna till del⁶. Ämnesgruppen fungerar

⁵ Bland exempel kan nämnas inslag med professor Ylva Lindberg, Jönköping University, på temat *Väld och motståndsläsande. Mangan utmanar litteraturen* (december 2020) och med professor Kristina Danielsson, Linnéuniversitet, kring analys och bedömning av elevers multimodala textproduktion (februari 2021).

⁶ Ett exempel är en diskussion om Bergh Nestlogs och Danielssons bok *Textskapande i grundskolan* som efter den nyligen genomförda revideringen ingår i ämneslärarprogrammets första inriktningstermin.

kompetenssäkrande och kompetenshöjande och säkerställer att även adjunkter deltar i forskningsbaserade aktiviteter. Aktiviteterna bidrar även till att identifiera forskningsfrågor och kan således lägga grunden till forskarutbildningsstudier för intresserade adjunkter.

Under 2021 kommer sektionen för pedagogisk utveckling och forskning respektive sektionen för förskolläro- och lärarutbildning att slå samman till en sektion. Redan under hösten 2020 bytte professor Anita Norlund som tidigare tillhörde sektionen för pedagogisk utveckling och forskning organisatorisk placering och tillhör numera sektionen för förskolläro- och lärarutbildning. Det innebär nya arenor där Norlund kan driva vetenskapliga frågor tillsammans med kollegiet och exempelvis fånga upp intresse hos kollegor att ingå i forskargruppen JEDi. Den nya placeringen underlättar också möjligheten att tjänstefördela Norlund i ämneslärarprogrammet, en möjlighet som har lett till, och fortsatt kommer att leda till, en ökad tjänstgöringsgrad för henne i programmet.

Högskolan i Borås menar att de vidtagna åtgärderna sammantaget märkbart har förstärkt den miljö som studenter och deras lärare rör sig i.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat

Redovisa analys av bristerna i utbildningen i relation till bedömningsområdet och redovisa åtgärder vidtagna för att avhjälpa bristerna. Analysera och redogör endast för åtgärder som relaterar till relevanta bedömningsgrunder eller delar av bedömningsgrunder. Tydliggör vad som är nytt i relation till tidigare självvärdering och vilka konkreta förändringar som har genomförts.

Bedömningsområdet Utformning, genomförande och resultat innehåller följande

bedömningsgrunder:

Måluppfyllelse av kunskapsformen kunskap och förståelse: Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas

Mål 1: visar sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl överblick över ämnesstudiernas huvudområde som fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete

Måluppfyllelse av kunskapsformen färdighet och förmåga: Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas

Mål 4: visar förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.

Ämneskunskaper

Analys

Bedömargruppen konstaterade att målet om sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, inte uppfylls. Bedömargruppen beskrev att det fanns områden inom svenskämnets språkvetenskapliga del som inte togs upp i utbildningen, exemplifierat med bland annat språkhistoria och grannspråk. Lärosätet instämmer i att delar av svenskämnets innehållsliga kärna behövde stärkas och att det förelåg behov av nyrekrytering, omfördelning av befintlig personal samt revidering av kursplanen för den språkvetenskapligt inriktade första inriktningsterminen.

Åtgärder

Vid lärosätet sker en kontinuerlig översyn och utveckling av ämneslärarutbildningens olika kurser, bland annat genom att undervisande lärare regelbundet möts i så kallade kurslagsmöten. Efter intervjun med bedömargruppen och före yttrandet från UKÄ gjordes vissa revideringar i den första inriktningsterminen, med syfte att direkt stärka det efterfrågade innehållet. Dessa revideringar resulterade i att mål om språkhistoria och grannspråk inför vårterminen 2020 fördes in i den femte

delkursen. I linje med bedömargruppens kommenterar har revideringsarbetet fortsatt vilket nu resulterat i en ny kurs, som ges för första gången vårterminen 2021. Den nya kursen är en vidareutveckling av tidigare kurs och delar som kunde relateras till ett mer litteraturvetenskapligt innehåll har strukits och kommer inför höstterminen 2021 att föras över till den andra, mer litteraturvetenskapligt inriktade, svenskursen som ges termin tre. I den nya kursen har de språkvetenskapliga delarna av svenskämnet därigenom kunnat stärkas och språkhistoria, grannspråk och språksociologi behandlas nu i en separat delkurs; *Språket i Norden nu och då*. De förändringar som har gjorts framgår översiktligt av nedanstående tabell (se även bifogad kursplan för undervisningsformer, mål, examinationer samt kurslitteratur).

Tidigare kursplan	Ny kursplan
Delkurs 1: Svenskämnets villkor, 5 hp	Delkurs 1: Svenskämnets villkor, 5 hp
Delkurs 2: Språkets egenskaper och funktioner I: 4 hp	Delkurs 2: Språkets egenskaper och funktioner, 7 hp ⁷
Delkurs 3: Muntlig och skriftlig framställning, 3 hp	Delkurs 3: Muntlig och skriftlig framställning, 3 hp
Delkurs 4: Kunskaper i och om språket i ett didaktiskt perspektiv, 14 hp (inklusive 3 hp VFU)	Delkurs 4: Svensklärarens didaktiska uppdrag i relation till språkfärdighetsutveckling, 10 hp (inklusive 3 hp VFU)
Delkurs 5: Språkets egenskaper och funktioner II, 4 hp	Delkurs 5: Språket i Norden nu och då, 5 hp

Nedan presenteras ett antal mål och examinationer i den nya delkursen *Språket i Norden nu och då*, som ges under vårterminen 2021. Frågeformuleringar är exempel på uppgifter som är planerade att ingå i examinationer under vårterminen 2021.

Det första målet examineras i en skriftlig salstentamen. I undervisningen kopplad till detta mål ingår bland annat föreläsningar om grannspråk och minoritetsspråk. De båda andra målen har fokus på språksociologi och examineras i en individuell skriftlig inlämningsuppgift. Denna inlämningsuppgift har både ett ämnesteoretiskt och ett ämnesdidaktiskt fokus, vilket visar hur Högskolan i Borås strävar efter att integrera ämnesteori och ämnesdidaktik.

Lärandemål enligt kursplanen	Exempel på examinationsuppgift/fråga	Kriterier för betyget Godkänt	Kriterier för betyget Väl godkänt
Redogöra för språksituationen i Norden samt för likheter och skillnader mellan de nordiska grannspråken.	Redogör översiktligt för olika språkvårdsorgan i Norden och syftet med språksamarbete. Varför är det viktigt?	En tydlig redogörelse av några centrala språkvårdsorgan i Norden och en översiktlig beskrivning av syftet med	En fördjupad redogörelse av centrala språkvårdsorgan och syftet med nordiskt språksamarbete, innehållande diskussion

⁷ Från hösten 2021 *Grammatik och grammatikdidaktik*.

	Beskriv framväxten och innebörden av den s.k. rättstavningsreformen i Sverige 1906 och hur den påverkat likheter och skillnader mellan svenska, norska och danska. Reflektera även över vad som skulle kunna bli nästa stora stavningsreform i modern tid.	nordiskt språksamarbete med inslag av reflektion.	såsom drag av jämförelse och argumentation. En korrekt redogörelse av rättstavningsreformen och dess framväxt med hjälp av tydliga hållpunkter och tydliga exempel.
Redogöra översiktligt för och beskriva språklig variation i svenska utifrån olika perspektiv, exempelvis kön, ålder och geografisk hemvist. Kritiskt reflektera över språket ur ett språksociologiskt perspektiv med fokus på språkliga attityder och språket som identitetsmarkör.	Utifrån den lästa litteraturen ska du redogöra för hur du i din blivande lärarroll ska belysa språklig variation, utifrån olika aspekter som t. ex. kön, ålder, klass. Här kan du använda dig av skönlitteratur, sångtexter osv. som redskap i din undervisning. Du ska i din redogörelse reflektera över varför du gör ditt val/dina val med avseende på språkliga attityder och språket som identitetsmarkör.	I redogörelsen ska studenten resonera och reflektera kring sina val med förankring i kurslitteraturen.	I redogörelsen ska studenten resonera och reflektera kring sina val med god förankring i kurslitteraturen och genomgående visa på förmågan att problematisera och kritiskt värdera den här typen av litteratur.

I den första inriktningsterminens svenskurs har innehållet nu renodlats, exempelvis genom att de båda tidigare delkurserna om grammatik (*Språkets egenskaper I och II*) har slagits samman till en ny sammanhållen delkurs. I denna delkurs, *Språkets egenskaper och funktioner*, ska studenterna bland annat kunna redogöra för det svenska språksystemet utifrån form och funktion, vilket examineras i en salstentamen. Det finns även en progression mellan delkurserna, här kortfattat exemplifierat med momentet *skriva*. I delkursen *Muntlig och skriftlig framställning* ligger fokus på studentens eget skrivande och på olika texttyper. Studenten förväntas kunna analysera och kritiskt granska texter utifrån såväl innehållsliga aspekter som form. I nästa delkurs, *Svensklärarens didaktiska uppdrag i relation till språkfärdighetsutveckling*, ingår att studenten ska kunna planera skrivundervisning med fokus på sakprosatexter samt på texter sammansatta av ord, ljud och bild. Båda dessa delkurser bygger vidare på kunskaper förvärvade i delkursen om språkets egenskaper och funktioner. Det är också viktigt att betona att måluppfyllelse i ovan nämnda delkurser bidrar till en vetenskaplig progression hos studenterna, vilket ger dem insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete och förbereder dem för det självständiga arbetet. Exempelvis får de läsa och kritiskt reflektera över hur forskning inom området skrivpedagogik/skrivundervisning har växt fram utifrån olika teoretiska ramverk, såsom SFL och multimodalitetsteori, och hur perspektiv baserade på sådan forskning ligger till grund för arbetet i dagens klassrum. Studenterna görs på så vis medvetna om läraryrket som en forskningsbaserad profession.

Högskolan i Borås menar att den nya kursstrukturen skapar förutsättningar att säkerställa att de innehållsliga delar som exemplifierades och efterfrågades av bedömargruppen numera behandlas i

utbildningen. Lärosätet menar vidare att de genomförda förändringarna bidrar till att det språkvetenskapliga innehållet i utbildningen har stärkts, vilket också kan relateras till tidigare beskrivna åtgärder gällande personal på så sätt att disputerad personal nu står för en större andel av undervisningen.

Ämnesdidaktiska kunskaper

Analys

Bedömargruppen konstaterade att målet om att tillämpa didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik möjliggjordes för hela utbildningen men inte säkerställdes för den språkdidaktiska inriktningen av svenskämnet. Bedömargruppen poängterade vidare att lärosätet behöver säkerställa att målet om studenternas bidrag till kunskapsutvecklingen inom ämne och ämnesdidaktik uppfylls även i det självständiga arbetet, även om målet i dess helhet bedömdes som uppfyllt. Det fanns, enligt bedömargruppen, exempel på att ämnesdidaktiskt relevanta frågeställningar saknades. Vidare såg man exempel på brister i studenternas tolkning av resultat och dessas relevans för verksamheten. Högskolan i Borås vill dock poängtera att det alltid har funnits en hög ambition om att de självständiga arbetena ska ha ett tydligt fokus på svenskämnesdidaktiska frågor. Arbetet med att säkra detta har efter bedömargruppens synpunkter intensifierats.

Åtgärder

Högskolan i Borås har vidtagit ett flertal åtgärder för att svara upp mot kritiken gällande ämnesdidaktik inklusive metodik inom de språkvetenskapligt inriktade delarna av svenskämnet. Delar av det ämnesdidaktiska innehållet i den nya svenskkursen har redan kortfattat beskrivits under rubriken *Ämneskunskaper*, mot bakgrund av den vikt som på Högskolan i Borås läggs vid att ämnesteoretiskt innehåll ska samverka med ämnesdidaktiskt innehåll.

Revideringen av den första inriktningsterminen har syftat till att stärka såväl ämnesteoretiskt och ämnesdidaktiskt innehåll som metodik inom de delar som exemplifierades och efterfrågades av bedömargruppen. Eftersom hela denna första svenskkurs har ett språkvetenskapligt fokus, har revideringen resulterat i att alla delkurser har setts över (se tabell under ämneskunskaper samt bifogad kursplan).

I den nya delkursen *Språket i Norden nu och då* finns ett mål och en examinationsuppgift som syftar till att stärka och pröva studenternas ämnesdidaktiska och metodiska förmåga utifrån ett teoretiskt innehåll. Målet examineras muntligt i en så kallad minilektion med tillhörande skriftlig inlämning. I nedanstående tabell synliggörs mål, uppgiftsformulering samt kriterier:

Lärandemål enligt kursplanen	Exempel på innehåll/uppgiftsformulering	Kriterier för betyget Godkänt
Ämnesdidaktiskt omsätta innehållet i språkhistoria i didaktisk planering och minilektion.	Du ska med utgångspunkt i ett språkhistoriskt tema såsom <i>runristningar</i> , <i>Vadstenalitteraturen och språket</i> eller <i>stavningsdebatten under 1700-</i>	Minilektion: Studenten håller ett väl strukturerat och väl disponerat anförande genom

	<p><i>talet</i> hålla delar av en lektion där du tydligt med bas i relevant forskning redogör för temat. Vidare ska temat relevansgöras och sättas i ett nutida sammanhang genom att du drar paralleller till en språklig och kulturell kontext i modern tid.</p>	<p>en i huvudsak korrekt och vetenskapligt förankrad beskrivning av det aktuella temat och mottagaranpassar samt relevansgör temat för den aktuella målgruppen.</p> <p>Skriftlig inlämning:</p> <p>På vetenskaplig grund redogör studenten klart och tydligt för ett språkhistoriskt tema och hur detta kan omsättas och relevansgöras i dagens klassrum.</p>
--	---	--

I revideringen av den första inriktningsterminen har även det didaktiska och metodiska innehållet i delkursen *Språkets egenskaper och funktioner* stärkts jämfört med i tidigare kursplan. Ett exempel på ett nytt lärandemål synliggörs i tabellen nedan. Målet examineras i ett seminarium med tillhörande individuell skriftlig inlämning.

Lärandemål enligt kursplanen	Exempel på uppgiftsformulering	Exempel på kriterier för betyget Godkänt
<p>Exemplifiera hur språkutvecklande undervisning kan planeras med grammatik i fokus.</p>	<p>Du ska planera för ett språkutvecklande undervisningsmoment i svenska, för elever i årskurs 7-9. Momentet ska ha grammatiskt fokus. Du väljer själv vilket grammatiskt område du vill inrikta det på, utifrån det som har behandlats i delkursen, och lägger upp det på ett sätt som lämpar sig för aktuell årskurs.</p> <p>Vid genomförandet av ditt planerade undervisningsmoment ska dina studiekamrater agera elever.</p> <p>Inför momentet ska du skriva ett paper där du klart beskriver ditt undervisningsmoment och relaterar det till de didaktiska frågorna: vad, hur och varför? Du ska även sätta in momentet i ett sammanhang genom att nämna vilka förkunskaper dina</p>	<p>Du genomför ditt undervisningsmoment enligt instruktioner.</p> <p>Du beskriver tydligt ditt undervisningsmoment i grammatik.</p> <p>Du refererar till relevant kurslitteratur.</p>

	elever har, samt redovisa en plan för hur du kan gå vidare i momentet, det vill säga vad nästa steg blir.	
--	---	--

Undervisningens förankring i aktuell nationell och internationell forskning, ämnesdidaktisk såväl som ämnesteoretisk, säkerställs genom att flertalet lärare har vetenskaplig kompetens (se bifogad lärartabell). I samband med revideringen av den första inriktningsterminen har även andelen vetenskapliga artiklar i litteraturlistan ökat och flera av kursens lärare bidrar med artiklar och utdrag ur avhandlingar. Efter den genomförda revideringen har också andelen litteratur som berör olika språkteoretiska och språkdidaktiska perspektiv utökats (se bifogad kursplan).

Lärosätets arbete med att stärka ämnesdidaktiken och möjliggöra den vetenskapliga förankringen inför de självständiga arbetena bygger på att studenterna löpande läser och kritiskt reflekterar över ämnesteoretisk och ämnesdidaktisk forskning. Exempelvis har studenterna tagit del av aktuella konferensvolymerna från SMDI (Svenska med didaktisk inriktning) och utifrån dessa handletts i att formulera (nutids-)relevanta frågeställningar inom det språk- och litteraturdidaktiska fältet. Studenterna bjuds också in till de pedagogiska sektionernas gemensamma högre seminarium, i de fall innehållet är svenskämnesrelaterat. Detta är en möjlighet för studenter att ingå i sammanhang där även internationell forskning diskuteras. Ett relevant exempel är frågor knutna till grammatikdidaktik och skrivpedagogik utifrån teoriramen SFL. Genom att examinera mål som prövar studentens förmåga att redogöra för forskningsresultat och teoretiska perspektiv inom området samt förmågan att omsätta dessa, säkerställs studenternas förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom ämnet. På så vis förbereds studenten successivt för det självständiga arbetet där en självständig, vetenskapligt grundad studie ska genomföras.

Som ett ytterligare led i att stärka ämnesdidaktiken och den vetenskapliga förankringen kommer de studenter som antas till ämneslärarutbildningen vid Högskolan i Borås från och med höstterminen 2021 enbart att kunna skriva sina självständiga arbeten i svenskämnet didaktik med inriktning mot språk- eller litteraturdidaktik. Det första arbetet utformas som en kunskapsöversikt som ska ligga till grund för det avslutande arbetet. Denna förändring ingår som en del i att lärosätet från hösten 2021 bara erbjuder den kortare varianten av ämneslärarprogrammet med två ämnen; svenska och engelska eller svenska och svenska som andraspråk (se bifogade utbildningsplaner). Högskolan i Borås menar att denna förändring bidrar till att det svenskämnesdidaktiska innehållet i utbildningen långsiktigt stärks.

Högskolan i Borås vill sammanfattningsvis hävda att de brister som bedömargruppen identifierade inom de båda bedömningsområdena *Förutsättningar* samt *Utformning, genomförande och resultat* är åtgärdade.